

Domstolspodden

Avsnitt 19: Domstolspodden om skulder - att betala eller få betalt

19 juni 2019

Gäster: **Liselotte Larsson**, verksjurist på Kronofogdemyndigheten. **Helena Josefsson**, domare på Göteborg tingsrätt.

Programledare: **Jesper Nietzsche**, presskommunikatör, Domstolsverket.

Tommy och Eva är kompisar. Eva behöver en bil. Tommy har en gammal bil som han har tänkt sälja för 15 000 kronor. Eva vill köpa den men hon har ont om pengar för tillfället. Eftersom de är kompisar får Eva låna bilen så länge tills hon kan betala – men bilen går sönder. Motorn rasar och det skulle kosta mer att reparera än vad bilen är värd. Tommy tycker att Eva är skyldig honom 15 000 kronor. Eva tycker tvärtom att det bara var ett lån och att hon så klart inte skulle köpa en bil med en rasad motor.

Det här avsnittet av Domstolspodden kommer att handla om hur man gör när man inte får betalt.

Musik

JESPER: Och jag säger varmt välkommen till Domstolspodden Lise-Lotte Larsson, verksjurist, tidigare kronofogde på Kronofogdemyndigheten.

LISELOTTE: Tack så mycket!

JESPER: Kul att du ville vara med i Domstolspodden i dag!

LISELOTTE: Mm, kul att få komma!

JESPER: Och jättevälkommen till Domstolspodden Helena Josefsson, domare på Göteborgs tingsrätt!

HELENA: Tackar!

JESPER: Det var inte så långt för dig att ta dig till podden i dag.

HELENA: Nej. Hissen några våningsplan bara.

JESPER: Hissen några våningsplan, det är bra. Det här poddavsnittet kommer att handla just om frågor om när man inte får betalt. Och om jag tycker att någon ska betala pengar till mig och personen inte vill det, vad kan jag göra i det läget? Vilka möjligheter har jag på laglig väg att försöka få mina pengar? Liselotte, vill du börja?

LISELOTTE: Men absolut. Om någon är skyldig dig pengar så kan du vända dig till Kronofogden, dels för att få den här skulden fastställd och också för att sen få hjälp med att driva in skulden, alltså se till att det blir utmätt saker som gör att du kan få betalt i slutändan.

JESPER: Och ”utmätt” är?

LISELOTTE: Det är när Kronofogden tar omhand saker som tillhör en person som är skyldig någon pengar.

JESPER: Vad kan det handla om när man talar om utmätning?

LISELOTTE: Ja, det kan vara bilar. Det absolut vanligaste är ju löneutmätning, om det finns en lön att hämta ett utrymme i. Fordon, fastigheter, bostadsrätter...

JESPER: För att man sen ska ha pengar att betala skulden med?

LISELOTTE: Ja, precis.

JESPER: Vad är det för ärendetyper och situationer som är vanliga, som kommer in till Kronofogden när det handlar om skulder?

LISELOTTE: Kronofogden har hand om alla möjliga typer av skulder. Om vi ser till ansökan om betalningsföreläggande, som är den process där man får skulden fastställd, så kom det förra åren in 1,3 miljoner ansökningar, så det är en väldigt stor mängd. Den absolut vanligaste typen är trafikförsäkringsföreningen. Sen är det ganska vanligt med mobilskulder, energi, konsumtion på internet. Det är väl de som toppar listan över de vanligaste skulderna skulle jag tro.

JESPER: Det låter ju som att det är saker som förändras över tid också.

LISELOTTE: Mm, så är det.

JESPER: När vi nu pratar om mobiltelefonsskulder och internetköp.

LISELOTTE: Precis. För på 80-talet så var det kanske inte den vanligaste skulden.

Skrott

JESPER: Nej, då hade man legat i framkant, minst sagt kan man säga. Men vad gör du, eller tidigare när du jobbade som kronofogde, när ni får in ärendet?

LISELOTTE: På betalningsföreläggandeenheten då där ärendet kommer in så granskas ansökan om de formella förutsättningarna är uppfyllda. Till exempel så måste det finnas en motpart angiven så att vi vet vem kravet riktar sig mot. Det måste finnas ett tydligt yrkande, alltså vad är det man vill egentligen. Vilket belopp ska betalas. Det kan inte bara vara att: Den här personen är skyldig mig rätt mycket pengar, utan det får vara så att vi vet hur mycket vi ska försöka driva in sen då. Det ska också finnas en grund och det kan man väl säga är varför någon ska betala till dig. Vad är det som gör att den här skulden har uppstått. Och det som är viktigt just när det gäller ansökan om betalningsföreläggande är att skulden ska vara förfallen till betalning, alltså man ska redan ha betalat den tidigare, annars blir det inget betalningsföreläggande av det.

JESPER: Hur lång tid måste det ha gått från att man skulle ha betalat? Räcker det med en dag?

LISELOTTE: Ja, det räcker säkerligen med en dag, det skulle jag tro.

JESPER: Ja, det ska bara ha förfallit. Nu är vi inne på den här frågan just när man går till Kronofogden i första läget. Helena, kan man börja hos domstolen direkt i stället för att gå vägen via Kronofogden?

HELENA: Det kan man absolut göra och då får man ansöka om stämning, som det heter hos tingsrätten. Och det är kanske främst avsett för fall där man redan vet att: Min motpart vill inte betala. Han kommer inte betala. Han eller hon har en invändning mot den här skulden och det är tvistigt. Då kan man vända sig till tingsrätten.

JESPER: Det här exemplet som jag läste upp, det påhittade exemplet i början, där är det ju en situation där två personer faktiskt inte är överens om i det här fallet en bil. Hade jag lånat den eller hade Eva tänkt köpa bilen eller inte. Hade det kunnat vara ett exempel som hade kunnat börja i domstolen?

HELENA: Absolut! Där verkar det lämpligt att vända sig direkt till domstolen, för där vet man ju att hon vill inte betala. Och hon har skäl för det.

JESPER: Då går man till domstolen, och vad händer där?

HELENA: Där så gör ju vi på samma sätt som Kronofogden egentligen. Man kontrollerar att det finns ett bestämt yrkande, att det finns en grund för talan, som man har beskrivit, vad är det som faktiskt har inträffat som gör att skulden har uppstått. Och precis som du sa också att det måste finnas en motpart och det måste vara tydligt. Det ska vara tillräckligt tydligt för att tingsrätten ska kunna döma över den här befordran om det skulle vara så att motparten inte svarar – då ska man kunna meddela en tredskodom helt enkelt.

JESPER: Och det där är ett spännande ord! Tredskodom. Redan stavningen tror jag att en del lyssnare funderar på.

Skratt

HELENA: Ja, det är ett fint ord!

Skratt

HELENA: Ja, men ”tredska” det är när man inte vill... När man sätter sig på tvären helt enkelt. Och tredskodom kan man få emot sig om man till exempel inte kommer till ett sammanträde som tingsrätten har kallat till. Eller om man får ett krav mot sig, en stämning från tingsrätten, och så svarar man inte på den, då får man en tredskodom. Det innebär ju bara att tingsrätten går inte in i någon prövning om skulden är riktig eller inte utan man dömer så som den som har ansökt om stämning vill att man ska döma.

JESPER: Nu var vi inne direkt i hur det kan gå när man vänder sig till domstolen i första läget. Men, Liselotte, ni flyttar över ärenden också från Kronofogden till domstolen.

LISELOTTE: Jo, men det stämmer.

JESPER: Vad och när och varför och hur?

LISELOTTE: Ja, efter att den här formella prövningen har gjorts då, som jag nämnde inledningsvis, så skickar vi ett betalningsföreläggande till svaranden, alltså den personen man vill ska betala. Och då får den personen... den ska delges, alltså ta emot de här handlingarna, och sen ha möjlighet att ta ställning till om det här kravet är riktigt eller inte. Så antingen kan den här personen betala eller så kan han eller hon bestrida.

JESPER: Och när man bestrider så...?

LISELOTTE: Då invänder man mot skulden. Man tycker alltså att den är felaktig på något sätt.

JESPER: Men kan det innebära att man både säger så här: ”Men jag är överhuvudtaget inte skyldig dig pengar”, eller att man säger ”Jag är skyldig dig men jag är bara skyldig hälften så mycket”?

LISELOTTE: Precis.

JESPER: Så kan det vara?

LISELOTTE: Mm. Man kan bestrida på vilket sätt som helst. Och när det gäller just betalningsföreläggandeprocessen, då räcker det med att du skriver ordet ”bestridar” eller ”invänder”, du behöver inte ange några skäl till varför du tycker att det är fel. Om du inte gör någonting alls, du skriver inte till oss och säger att det är fel, du betalar inte skulden. Eller du kanske skriver och tycker att: ”Det stämmer, jag är skyldig den här personen pengar”. Då meddelas ett utslag som är ett beslut på att du är skyldig att betala de här pengarna. Men det händer inte om man bestrider. I det läget får sökanden bollen över på sin sida, kan man säga. Vi underrättar sökanden om att nu har det kommit in ett bestridande och då får sökanden, alltså den personen som vill ha betalt, bestämma sig för: Tycker jag att jag ska gå vidare med det här till tingsrätten eller vill jag inte göra

något mer? Och så får man återkoppla sin ställning till Kronofogden. Vill man då att det ska lämnas vidare till tingsrätten och så ser vi till att det sker.

JESPER: Hur är det, är det vanligt att man går vidare till tingsrätten?

LISELOTTE: Nej, det är inte jättevanligt skulle jag säga. Om det nu var 1,3 miljoner som ansökte om betalningsförelägganden förra året så blir det utslag i ungefär hälften av fallen, i 600 000 fall. Och ungefär 6 procent av dem handlingarna, betalningsföreläggningar som kommer in, bestrids. Och det är bara 13 000 som går vidare till tingsrätten, så det är bara 1 procent, om jag har räknat rätt, av den totala.

JESPER: Ja, vi får hoppas att lyssnarna inte går in och hårdgranskar.

Skratt

JESPER: Men jag tror att det stämmer, det gör det säkerligen. Och då är vi tillbaka, då får du, Helena, och dina kollegor på tingsrätten helt enkelt in ett mål.

HELENA: Ja, då får vi in den här överlämnandeskriften. Det kommer en skrift från sökanden.

JESPER: Och om man tar ett typexempel. Det kan helt enkelt handla om... Det kan handla om två privatpersoner.

LISELOTTE: Ja, det kan det göra. Det kan handla om vad som helst. Och det som är när det är ett betalningsföreläggande hos Kronofogden, det kan röra sig om ett ganska litet belopp och det kan röra ett stort belopp. Alla de målen handläggs på samma sätt. Men säg att det är en hantverkare som har utfört en tjänst och anser att den här personen är skyldig honom eller henne 10 000 kronor för jobbet, då kan denna personen ansöka om betalningsföreläggande. Och tycker då den som har köpt tjänsten att: Nej, jag är inte betalningsskyldig eller att det var fel på den här väggen som har målats, eller vad det nu kan vara – då bestrider man. Och då om hantverkaren vill så hamnar det i tingsrätten.

JESPER: Ja. Och då kommer det här, och det är två helt olika inställningar det handlar om här också. Vad gör ni när ni får in det här, Helena?

HELENA: Ja, men då om vi får något överlämnat till oss från Kronofogden, då sorterar vi först upp om det här är ett förenklat tvistemål, som man kallar det. Rör det ett mindre belopp som är under ett halvt basbelopp.

JESPER: Och hur mycket pengar är det?

HELENA: Det är 23 250 kronor, det är ett halvt basbelopp.

JESPER: Då kan man bara passa på och egentligen säga att det exemplet i början med bilen, 15 000, det hade definitivt kvalat in då som förenklat?

HELENA: Det hade blivit ett förenklat tvistemål då. Eller så är det ett vanligt tvistemål. Och man har de här två olika sätten att handlägga. Ett förenklat tvistemål är ett lite mindre, det gäller vissa särskilda regler om vilka kostnader man kan få ersättning för. Man kan inte få en massa ersättning för advokatkostnader och så, och så är det alltid bara en domare som avgör de målen. I ett vanligt tvistemål som rör större belopp, där kan det ibland vara tre domare som avgör målet. Men då ser vi om det är ett förenklat tvistemål eller ett vanligt tvistemål och så får sökande då betala en tilläggsavgift först, för det kostar alltid pengar, både när man vänder sig till Kronofogden och till tingsrätten. Den här tilläggsavgiften måste betalas för att vi ska börja handlägga målet överhuvudtaget. Och när man har kommit så långt så tittar vi på sökandens ansökan till Kronofogden först, eller om det är en stämning så ser vi: Har vi tillräckligt mycket underlag här för att kunna fortsätta med målet? Ibland måste man begära in en liten komplettering och då kanske vi skriver eller ringer till sökanden och säger att: "Nu får du utveckla det här eller det här lite", och inom en viss tid. Sen när det är klart, när det

är tillräckligt tydligt vad som begärs, och grunderna för det, då tittar vi även på svaromålet, eller svaret som har kommit till Kronofogden. Finns det ett välmotiverat bestridande där så kanske det räcker som ett svar även för vår handläggning. I så fall sätter vi ut målet till muntlig förberedelse vanligtvis.

JESPER: Muntlig förberedelse, vad är det?

HELENA: Det är ett sammanträde där båda parter kommer till tingsrätten. Man har sammanträdet under ledning av en domare, och där reder man ut målet. Man ser så att det är tillräckligt tydligt vad som begärs. Svaranden, eller den som är motpart, som har krav mot sig, får utveckla varför den personen inte vill betala. Man reder ut målet så att det är väldigt tydligt vilka ståndpunkter parterna har.

JESPER: Och i praktiken med det exemplet som Liselotte skissar på här, en hantverkare och en kund, och man är oense. I det läget är det bara att domstolen ska få klart för sig att: Ja, men hantverkaren går igenom att det här har jag gjort och det här vill jag ha betalt för.

HELENA: Ja.

JESPER: Och kunden kan säga så här: ”Ja, fast jag ville ju inte ha en brun vägg, jag ville ju ha en vit vägg”.

HELENA: Precis. Och varför ska jag inte betala hantverkaren.

JESPER: Ja, varför ska jag inte betala.

HELENA: Ja, och det blir tydligt vad de är överens om och vad de inte är överens om. Och sen när man har gjort det så planerar man hur målet ska handläggas vidare. Parterna kanske har olika bevis som de vill lägga fram. De kanske vill höra ett vittne eller kanske har skriftliga handlingar. Om man vill höra ett vittne, då behöver man ha ytterligare ett sammanträde lite längre fram som man kallar för huvudförhandling och där går man igenom hela målet och lägger fram bevisning. Sen dömer tingsrätten.

JESPER: Jag måste fråga här, för jag tror att många som lyssnar kanske har klart för sig i en brottmålsprocess, när vi pratar om ett brott, att ett misstänkt brott har begåtts, där förstår man vad vittnens roll kan vara, jag säger vad jag såg eller vad jag hörde och så. Vad är poängen med ett vittne i ett tvistemål här?

HELENA: Det kan ju vara samma här egentligen. Det kan vara ett vittne som har varit med när hantverkaren och kunden kom överens om vad som skulle göras: ”Jo, men hon sa att hon ville ha en brun vägg”, eller så där, och därför ska hon betala.

JESPER: Ja, och då säger vittnet så här: ”Nej, det är bara min dialekt...”

Skratt

HELENA: Ja, men om det handlar om ett avtal så kan det vara sådana saker, så någon som har hört vad som har sagts när man kom överens om vad som skulle göras helt enkelt. Och det var ju det och då har man ju planerat för den fortsatta handläggningen, men avslutningsvis också vid den här muntliga förberedelsen till det här första sammanträdet då tar man också upp frågan om parterna kan komma överens utan att tingsrätten dömer. Och det är väldigt vanligt att man gör det. Det finns ju uppenbara fördelar med att göra det. Dels för att man får ett snabbt avslut, man kommer överens i stället för att man ska tröska det här i tingsrätten. Man får ett snabbt avslut och då kan man göra mycket härligare saker med sin tid än att hänga i tingsrätten och processa. Sen innebär det också att man styr över utgången själv. Man kan bestämma att: Men så här mycket kan jag ändå gå med på att betala, bara för att få det här ur världen. Om man inte gör det så överlämnar man ju alltihop i slutändan till tingsrätten och så får tingsrätten bedöma vad som är bevisat och inte bevisat. Då förlorar man ju kontrollen, man vet aldrig hur det kommer att gå. Och även om man tycker att man har rätt så är det inte säkert att man kan bevisa att man har det, till exempel om någon påstår att vi

har ett avtal om det här. Då måste de ju bevisa det för att kunna få framgång med sin talan – och det kanske man inte kan. Då får man väl göra en liten bedömning vid förberedelsen: Vad har jag för... Har jag ett bra case eller inte.

JESPER: Hur aktiv som domare är du i den här typen av mål? Just när det gäller att trycka på värdet av att komma till... För förlikning heter väl detta när man kommer överens?

HELENA: Ja, förlikning ja.

JESPER: Att det är bättre att ni kommer överens här och nu än att vi kör hela vägen med...

HELENA: Jag skulle vilja säga att det är oftast att man är väldigt aktiv. Det är också meningen att man ska vara det. Man ska undersöka möjligheterna, och det är inte för att vi inte vill döma i målet utan det är just för att det är bra för parterna ofta om de kan komma överens i stället för att man ska gå hela den här processen. Och ofta får man då prata, domaren pratar med ena parten i taget, man pratar i enrum och så bollar man det här fram och tillbaka och man kanske växlar bud och så där.

JESPER: Ja, för jag vet att för ett par år sen i dokumentärserien Domstolen – friad eller fälld, då var det också bilder från just de här tvistemåls... just de här förlikningssamtalen, att gå fram och tillbaka mellan. Det är så man gör alltså?

HELENA: Ja, det är det vanliga.

JESPER: Är det kul?

HELENA: Ja, det är jätteroligt. Absolut.

Skratt

HELENA: Och parterna är ofta ganska nöjda efteråt också. Eller lättade, tänker jag, att de får... ”Ja, men nu är det här klart, det är ur världen och nu kan jag göra något annat i stället”.

Musik

JESPER: Jag har kommit fram till ett inslag i Domstolspodden som jag måste säga att jag tycker särskilt mycket om. Det är en lapp-övning och då tar jag Domstolspodden-pennan och sprättar upp det hemliga kuvertet. För i det här kuvertet så har jag tillsammans med övriga i poddredaktionen tagit fram lite ord som vi tänker att när vi pratar om frågor kring just det som Helena också pratar om; tvistemål. Det finns en massa begrepp och det är begrepp som för omvärlden säkert är rätt svåra emellanåt. Då går den här lilla övningen ut på att ni ska få dra en lapp i taget var, läsa upp vad det står på lappen och förklara så begripligt som möjligt vad betyder det här. Liselotte, vill du börja?

LISELOTTE: Ja, nu får man bekänna färg.

Skratt

LISELOTTE: Åh, då fick jag ordet ”tredskodom” och det förklarade ju faktiskt Helena här lite tidigare. Det är en dom som meddelades av tingsrätten utan att tingsrätten har prövat sakfrågan och den meddelas då för att någon antingen har uteblivit från ett sammanträde som man är kallad till, eller inte svarar på en stämning. Eller svarar blankt, är det väl till och med? Man måste motivera?

HELENA: Ja, man måste komma in med ett motiverat svar. Annars kan man få en tredskodom emot sig.

JESPER: Då vill jag bara ta upp stavningen där, för då är det: t-r-e-d-s-k-o. Jag har sett stavningen: t-r-ä-s-k-o också, men den är fel.

HELENA: Jaha, det är fel!

JESPER: Det är fel?

Skratt

JESPER: Helena, då är det din tur?

HELENA: Vad spännande!

JESPER: Ja.

HELENA: Oj! Betalningsanmärkning. Det skulle vara bättre för dig att svara på kanske?

JESPER: Det är lite spännande, det är lite nervis här nu.

HELENA: Nej, men det är ju att man till exempel om man får ett utslag mot sig, eller en tredskodom så hämtar kreditupplysningsföretagen in information om det, och då kan de göra en anteckning i sina register att: Nu har den här personen fått den här domen emot sig, eller har den här skulden. Så det är ingenting som varken tingsrätten eller Kronofogden sysslar med utan det är kreditupplysningsföretagen.

LISELOTTE: Precis, de hämtar sina uppgifter från bland annat Kronofogden och tingsrätten.

JESPER: Men poängen med en betalningsanmärkning om jag får en sådan emot mig, vad får det för konsekvenser.

HELENA: Det kan få ganska stora konsekvenser för dig. För det är ju en anteckning som finns om att det är något problem med betalning vad gäller just dig. Så det kan ju medföra att du får svårt att teckna mobilabonnemang eller få en lägenhet eller ta ett lån.

JESPER: Precis. Jaha, Liselotte?

LISELOTTE: Åh, då fick jag ”Verkställighet” och det var ju passande.

JESPER: Ja.

LISELOTTE: Det är ju sådant som Kronofogden jobbar med. Verkställighet är helt enkelt när du har en dom eller ett utslag på att någon är skyldig dig pengar, så blir du kanske inte så glad över att bara ha det på ett papper utan du vill ju ha betalt.

JESPER: Du vill ju ha dina pengar.

LISELOTTE: Du vill ha dina pengar. Och då vänder du dig till Kronofogden och ansöker om verkställighet och då verkställer vi genom att vi utmäter till exempel lön, om det finns pengar på bankkonto, om det finns bilar eller en fastighet – det är verkställighet. Och sen, åtgärderna som sker därefter ryms också i det här begreppet verkställighet, alltså att vi säljer fastigheten, att vi fördelar ut pengar till den som ska ha betalt.

JESPER: Topp!

HELENA: ”Svarande” Det är ju ett ord som vi använder väldigt ofta på tingsrätten. Det är svarande i ett mål. I ett mål finns det en kärande och en svarande, i ett tvistemål. Kärande är den som – nu kanske jag föregriper en annan lapp här – men kärande är den som vill någonting, den som ansöker om stämning i tingsrätten. Svarande är den som får en stämning emot sig, den som måste svara i målet helt enkelt.

JESPER: Bra!

LISELOTTE: Och även i processen om betalningsföreläggande så finns det en svarande på samma position, kan man säga, men vi har inte kärande på betalningsföreläggande utan det heter ”sökande”.

JESPER: Liselotte, ny lapp.

LISELOTTE: Undrar vad det kan stå på den, ”utslag” står det på den. Och det är, i den här betydelsen får man väl säga, det kan ju ha en medicinsk förklaring också som inte jag tänker gå in på.

Skratt

JESPER: Du får ta över Medicinpodden sen.

LISELOTTE: Ja, precis, det är en annan podd. Men i den här podden så skulle jag förklara det som att när ett betalningsföreläggande inte bestrids, alltså att man invänder inte mot det, då resulterar det i ett utslag som helt enkelt är ett beslut på att svaranden är skyldig de pengar som du har ansökt om från början.

JESPER: Just det. Du säger att jag är skyldig dig 200 kronor och jag säger: ”Ja, det stämmer ju”.

LISELOTTE: Ja, eller så säger du ingenting alls.

JESPER: Eller så säger jag ingenting alls.

LISELOTTE: Då fastslås det i ett utslag att den skulden finns.

JESPER: Yes.

HELENA: ”Dom”, det är då tingsrättens motsvarighet till ”utslag”. Och det är ju när tingsrätten har prövat målet. Det kan vara en tredskodom på grund av utevaro, men det kan också vara en dom efter att man har prövat målet. Antingen genom skriftlig handläggning eller efter en huvudförhandling med bevisning och så vidare.

JESPER: Yes, och där ni har förklarat vad ni har kommit fram till och varför.

HELENA: Precis.

JESPER: Och så sista lappen, Liselotte, det blir din.

LISELOTTE: Då står det ”Betalningsföreläggande” på den. Och det har vi ju varit inne lite på här. Det är det som föregår ett utslag som jag pratade om för bara en liten stund sen. Någon anser att du är skyldig hen pengar och vill ha det beslutat att den skulden finns. Då ansöker man om betalningsföreläggande hos Kronofogden. Det är ett förenklat förfarande som helt enkelt går ut på att du får ett utslag om ingen bestrider.

Musik

JESPER: I ett läge där det finns en dom, domstolen har meddelat en dom i en fråga om en skuld. Vad händer då, Helena?

HELENA: Då händer det inte automatiskt att man bara får pengar, om man har fått en dom på sin fordran. Utan då är det väl lämpligt att man först vänder sig till motparten, den som man har fått en fordran fastställd mot, och ser om den kanske vill betala frivilligt enligt domen. Och gör hen inte det så får man vända sig till Kronofogden med sin dom och begära verkställighet helt enkelt.

JESPER: Och det måste man göra själv alltså som part?

HELENA: Ja, det är inget som händer automatiskt, med vissa undantag.

LISELOTTE: Nej, precis. När det gäller ett betalningsföreläggande så kan man ha kryssat i ansökan – har jag för mig, nu är det så länge sen jag såg blanketten – att det ska ske automatiskt. Men annars måste du vara aktiv där och gå till Kronofogden. Och det Kronofogden gör då är att vi först och främst underrättar svaranden om att: Nu har det här lämnats in till oss, den här personen anser att du är skyldig att betala det som framgår av den här domen. Och då har hen en viss tid på sig att antingen betala eller invända – återigen är vi inne i det här nu – då kan man bestrida igen. Men då kan man inte bestrida och tycka att någonting är fel som man borde ha sagt redan i tingsrätten när saken prövades utan det får vara någonting som har hänt därefter. Till exempel att efter att den här domen meddelades så har jag faktiskt betalt. Eller efter att domen meddelades så har skulden preskriberats, för nu är den så gammal så det får vara någonting som ligger i tiden efter domen. Så där har man en möjlighet att bevaka sin rätt under tiden som vi underrättar om den här skulden, att den har kommit in till Kronofogden. Hör vi inte någonting från personen då så påbörjas det en tillgångsutredning hos Kronofogden och då söker vi igenom olika listor och på andra sätt undersöker vad som kan finnas här för saker som skulle kunna ha ett värde som skulle kunna utmätas.

JESPER: Vad är det ni kollar efter då? Är det bankkonton och...?

LISELOTTE: Ja, precis, bankkonton och vi skickar också att du själv får fylla i vilka tillgångar du har, en inkomstredogörelse, och om du har någon arbetsgivare där det kan pågå en löneutmätning då. Vi kan kolla bilregistret om det finns några fordon, kolla fastighetsregistret för att se om det finns några fastigheter då. Höra av oss till bankerna för att se om det finns några tillgångar på bank eller aktier eller annat. Och vi kan också åka ut och hälsa på dig – det kallas för att vi genomför en förrättning, för att se om det finns saker i ditt hem som skulle kunna ha ett värde. Då är det inte så att Kronofogden utmäter din säng eller din soffa, om du har det i en normal standard, men däremot om det finns jättedyra guldsmycken som inte har något affektionsvärde eller om du har en väldigt flott tv-anläggning som är värd kanske flera hundra tusen – då kan den utmätas.

JESPER: Och när den har utmätts, då säljer ni den då?

LISELOTTE: Då säljer Kronofogden den, vi ser till att det blir sålt, och sen om det kommer in pengar om vi får sålt det, då delar vi ut det till den som har ansökt om verkställighet då så att skulden blir betalt.

JESPER: Men om man tar... Jag är lite fascinerad av det här inledande exemplet, tvisten om 15 000 kronor för en bil, om vi säger att det hade gått hela vägen via en dom och sen vill Eva fortfarande... hon har inte betalat efter domen, det går till Kronofogdemyndigheten. Om vi säger att Eva i sitt hem har någonting som är värt, som ni kan få in 25 000 kronor för, och bilen hade ett värde på 15 000 kronor, att det är det hon ska betala. Vad händer med resten av pengarna? Får hon 10 000?

LISELOTTE: Ja, då ska vi säga att den vanligaste situationen där det kan hända är om vi utmäter en fastighet. Då utmäter vi inte kanske en fastighet för en skuld som är väldigt låg, för att det finns regler som vi ska ta hänsyn till i Europakonventionen och liknande, men där kan det ju uppstå ett övervärde. Säg att du kanske har en skuld på 1 miljon men din fastighet är värd 3 miljoner, då kan det uppstå ett övervärde och då kommer de pengarna betalas tillbaka till gäldenären, när fastighet är såld.

JESPER: Men det är det som kan hända efter att vi har en dom.

LISELOTTE: Precis, och finns det inga tillgångar så upprättar Kronofogden utredningsrapport som är helt enkelt en förteckning över vilka åtgärder vi vidtagit och att vi inte hittade tillräckligt med pengar för att betala den här skulden.

JESPER: Men då kan jag stå kvar där och fortfarande, jag har rätt i domstol att få mina pengar, men jag får dem fortfarande inte.

LISELOTTE: Nej.

JESPER: Dem vill jag ju ha. Vad gör jag då?

LISELOTTE: Nej du, då får du väl ha tålmod, skulle jag säga, och se. Din ansökan om verkställighet kan ju ligga inne i flera år. Kanske hittar vi något nästa gång vi letar efter tillgångar hos den här personen. Du själv kanske har fått ett tips om att den här personen har en båt liggande någonstans, tillgångar som inte vi har kunnat hitta. Då kan du tipsa Kronofogden om det så får vi undersöka det.

JESPER: Och det andra perspektivet? Hur går det för den som då är skyldig mig pengar? Ni har gått igenom vad har hen för tillgångar. Hur påverkar hens liv på något sätt av att det finns en dom och Kronofogdemyndigheten har undersökt vad har jag för tillgångar och vad äger jag och så? Påverkas livet för den personen?

LISELOTTE: Om vi gör en utmätning så är det klart att livet påverkas på så sätt att den saken du hade, det kanske var din bil vi tog som du tyckte jättemycket om och som du har haft i jättemånga år. Det är klart att du blir påverkad i det läget.

HELENA: Eller kanske att man får en löneutmätning, det tänker jag är väldigt vanligt. Då får man ju betala pengar till Kronofogden varje månad av sin lön.

JESPER: Och det kan vara under ganska lång tid då.

LISELOTTE: Ja, tills skulderna blir fullbetalda. Om man har väldigt mycket skulder, då kan man ju se om man kan få skuldsanering.

JESPER: Och det är ju ett begrepp som jag tror att väldigt många har hört talas om, skuldsanering, vad är det och hur funkar det?

LISELOTTE: Det är också en process som finns hos Kronofogden. Om man har så mycket skulder att man under överskådlig tid inte kan betala dem och att det i övrigt anses lämpligt utifrån personliga och ekonomiska förhållanden, då kan man beviljas skuldsanering. Då är det under en period av några år att man får betala så mycket man kan av sina skulder. Det kan bli att man betalar en liten del. Har man ingen som helst inkomst att ta av, då betalar man ingenting. Men man kan inte ha en massa tillgångar och ha skuldsanering utan tillgångarna ska försöka gå till att betala ens skulder. Då är det vanligtvis lönen som... Det är inte en utmätning då utan det är att man betalar till sina borgenärer en viss del. Sen när den här perioden är klar så är man fri från de skulderna som ingick i skuldsaneringen, och då är det ju väldigt viktigt att man inte dragit på sig nya skulder under tiden, för de skulderna ingår inte.

JESPER: Men det blir ett sätt att liksom komma på fötter igen?

LISELOTTE: Ja, precis.

JESPER: Men för de som inte... för de som då är, som du säger är borgenärer, de som har haft pengar att kräva tillbaka, de får bara det som kan komma ut ur detta?

LISELOTTE: Ja, precis.

HELENA: Och de är också involverade i den här processen när det bestäms att det ska bli skuldsanering eller inte. De kan ju invända att: "Men den här personen har inte försökt göra rätt för sig, det är inte rimligt att hen får det". Och så får man ju pröva det då.

JESPER: Jag tänkte att vi skulle växla perspektiv lite kort bara. Vi har pratat om när jag vill ha betalt av någon annan. I den motsatta situationen, när själva hen har hamnat i skuld, vad är det som gäller då? Hur fungerar det när jag inte kan betala, Liselotte?

LISELOTTE: Det första du bör göra då är att kontakta den personen som du är skyldig pengar för att se om ni kan komma överens om en lösning. En avbetalningsplan eller att skulden ska betalas på ett annat sätt än hela beloppet på en gång, för det är

kanske det du har svårt för. Du kan också vända dig till kommunens budget- och skuldrådgivare om du behöver råd och stöd med din ekonomi. Då kan de hjälpa dig att prioritera dina skulder och hjälpa dig få ordning på din ekonomi. Du kan även kontakta Kronofogdens kundservice, vi kan också hjälpa dig om du har frågor om din privatekonomi. Men har du fått ett betalningsföreläggande emot dig där du inte bestrider så blir den här skulden fastslagen i ett utslag. Då kommer de här åtgärderna som jag pratade om innan att ske, om man ansöker om verkställighet med utmätning och tillgångsundersökningar.

JESPER: En annan fråga som ju har aktualitet är ju det som kan hända om jag har en faktura som jag känner att det här är faktiskt inte en vara jag har beställt. Jag är rädd att det är en faktura från ett bluffföretag. Om jag misstänker det, vad gör jag i ett sådant läge?

HELENA: Ja, om du har fått en faktura där du ser att jag inte beställt den här tjänsten eller den här varan eller så. Då är det väldigt viktigt att man bestrider kravet, som man säger, att man talar om för den som kräver dig på pengar att jag har inte beställt det här, jag kommer inte betala och det också är viktigt att man dokumenterar det skriftligt. Man kanske mejlar och då sparar man mejl.

JESPER: Nu är vi nästan inne i konsumentupplysningsdelen, vilket ju är jättebra. Alltså, när man bestrider en faktura, ta det igen, vad är det man ska göra?

HELENA: Men man ska vara väldigt tydlig och tala om att man inte vill betala och varför man inte vill betala. Till exempel att: "Jag har inte beställt det här", och så ska man dokumentera det.

JESPER: Mm. Och så ska man dokumentera. Man tar en kopia, en skärmdump eller så.

HELENA: Ja, spara ditt mejl eller så. Jag ska säga det också om blufffakturor, det finns väldigt fin information på er hemsida, på Kronofogdens hemsida, vad man ska tänka på och hur man ska göra. Och i alla led, tänker jag, om det här företaget går vidare och kräver dig på pengar hos Kronofogden eller genom en stämningsansökan, så är det viktigt att alltid svara på kravet. Tala om att du inte vill betala och att du anser att fordran är felaktig. Det är jätteviktigt. För annars riskerar man det här att man kan få ett utslag mot sig eller att man kan få en tredsdom mot sig i tingsrätten. Och då kan man få betalningsanmärkningar.

JESPER: Precis, för jag tror att många som lyssnar, någonstans så är man väl genuint rädd för att det här kan få konsekvenser. Det kan komma en betalningsanmärkning. Tror ni att det finns en risk? Det som rapporteras medialt när det gäller misstänkta bluffföretag är att det kan ju vara fakturor som inte är jättehöga, tror ni att det finns en risk att man betalar det bara för att slippa riskera någonting?

HELENA: Det är bara spekulationer men jag föreställer mig att det finns personer som betalar fastän de inte borde göra det egentligen.

LISELOTTE: Jo, men så är det ju. Man kan vara rädd för processen i sig, man kanske blir jätteskrämd dels av att få papper från Kronofogden eller att hamna i tingsrätten och behöva ha en rättegång där. Det kan också vara så att man kanske inte läser. Om det nu kommer ett betalningsföreläggande hem, man kanske inte läser igenom det så noga. Namnet kanske påminner om någonting, man kanske tänker att: Jaha, det är ytterligare en av mina lån jag har tagit. Jag har tagit ganska många det senaste... Och då gör man ingenting. Så det viktiga är här, och som vi verkligen vill skicka med, är att var aktiv. Läs igenom, bestrid om du anser att det är felaktigt. Dels som du var inne på här redan när du får fakturan från det här företaget, att du bestrider då, men även när du får ett betalningsföreläggande från Kronofogden och du anser att det är felaktigt. Bestrid och skriv då gärna att du tycker att det här är någonting du inte överhuvudtaget har beställt.

JESPER: Och spara den mejlkonversationen och liknande.

HELENA: Och precis som du säger så tror jag att man kanske är rädd för själva processen. Man vet inte hur det funkar hos Kronofogden och tingsrätten, men om man ändå... Alltså, man behöver inte vara så rädd för det kanske, tänker jag, utan så länge man hela tiden svarar och är aktiv. Och skulle det vara så att man kommer till en rättegång i tingsrätten, då måste ju den som påstår sig ha sålt en vara till dig till exempel bevisa det. Annars kommer ju inte den få någon dom på att du ska betala den där grejen. Det blir ju en bevisfråga i slutet. Så man behöver inte vara rädd för det, men viktigt att vara aktiv.

LISELOTTE: Ja, och det är aldrig fel att spara sin egen dokumentation, att man själv har bestridit fakturan när den kom.

HELENA: Precis.

JESPER: Viktiga avslutande ord i ett samtal som har handlat inledningsvis väldigt mycket om frågan om när jag anser att någon är skyldig mig pengar – och nu mot slutet det motsatta perspektivet. Vi har pratat om frågor som har fokus på skulder, mindre belopp, förklarat ett antal begrepp som kopplar till de frågorna och speglar väldigt mycket av det som ni arbetar med på Kronofogdemyndigheten och på tingsrätten när det gäller tvistemål. Jag tänkte bara avslutningsvis fråga, Liselotte, är det något som du vill lägga till eller någon reflektion du har gjort efter samtalet?

LISELOTTE: Oj då, ja, det känns som att vi har haft ett långt samtal här. Men det vi har pratat om här på slutet tycker jag ändå att det är det viktigaste. Att vara aktiv, även om du kanske känner att du inte orkar just nu så är det mycket lättare att bestrida direkt när du får fakturan eller betalningsföreläggandet, än att du sen ska börja harva med det i ett senare skede. Det är inte heller så lätt att få undanröjt om det har blivit ett utslag, om man agerar först när Kronofogden kanske kontaktar dig för en löneutmätning eller liknande. Utan direkt när du får fakturan eller betalningsföreläggandet, bestrid vid första tillfället.

JESPER: Så även om det är trist så gäller det att bita i det äpplet direkt än senare.

LISELOTTE: Ja, om du tycker att det är felaktigt så måste du vara aktiv själv.

HELENA: Och motsatt då, om man tycker att det är faktiskt riktigt, att jag är skyldig de här pengarna, då är det ju lika bra att man inte håller på och bestrider bara för sakens skull. För ju längre processen går och jag motsätter mig kravet då bygger det på kostnader för själva processen som man som förlorande part måste betala i slutändan.

JESPER: Och med det sagt så skulle jag vilja säga, Helena Josefsson, domare i Göteborgs tingsrätt, stort tack för att du ville vara med i Domstolspodden!

HELENA: Tack, det var jätteroligt!

JESPER: Vad kul att höra! Och Liselotte Larsson, verksjurist och kronofogde på Kronofogdemyndigheten, jättetack för att du kom och var med i Domstolspodden!

LISELOTTE: Ja, tack för att jag fick komma!

JESPER: Så kul att ha er med båda två! Och med det sagt så säger Domstolspodden tack för i dag. Om ni vill komma i kontakt med oss som gör Domstolspodden kan ni mejla till domstolspodden@dom.se, eller skriva till oss på vår Facebook-sida, eller rent av skriva till oss på Twitter och då använda #domstolspodden.

På återhörande!

Musik